

REVERENDO PATRI

AC DOMINO D. RICARDO EPISCOPO VVINTOVI
ensi, Erasmus Roterodamus S. P. D.

PRISCORVM usq; seculis mos hic in hæc nostra tempora deductus est, amplissime pater: ut Calendis Ianuarijs principe ineuntis anni die, munuscula quæpiam mislitetur: quæ nescio quid latioris omnis afferre creduntur: tum ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt. Itaq; quû ego dispicerem ecquid tandè muneris à nobis iret ad tantum patronû, ad tam potentè amicû: neq; quicq; in mea reperirè supellectile, præter meras chartulas, profecto chartaceâ strenam mittere sum coactus: q; quid aliud potius mitti cõueniebat ab homine studioso ad præfulem, omnibus quidem fortunæ muneribus magnificentissime cumulatû: sed qui uirtutem uirtutisq; comites, honestas literas infinitis calculis anteponat: quicq; tanq; cõtemptim, penèq; dixerim inuitus fortunæ dona admittat: contra animi bonis quum sit opulentissimus, tamè semper magis ac magis cupiat ditescere. Porro nostrum hoc munusculû: si nulla alia licet: saltem Terētiani Parmenonis exēplo, hoc no iē cõmendabimus: quod non ex Aethiopia, uerum è Samosata usq; cõmagenorû urbe sit profectum. Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxaris, siue de amicitia: quem nos paucis hisce diebus latinû fecimus. Qui quidem (uti spero) nō omnino futurus est ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id qd' amicitia prædicat, rem adeo sanctâ, ut barbarissimis etiâ nationibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis usq; adeo in desuetudinem abiit, ut non dicam uestigia, sed ne nomē quidē ipsum extet: quû nihil aliud sit Christianismus, q; uera perfectaq; amicitia, quàm commori Christo, quàm uiuere in Christo, quàm unû corpus, una anima esse cum Christo: hominû inter ipsos talis quædam cõmunio, qualis est membrorû inter se corporis. Neq; minus tamè iucundus, q; frugifer futurus est, si quis modo decorum obseruet, quod in personis sitû est. Nam Mnesippi Græci sermo, quàm totus Græcanicû quiddâ sapit: comis, facetus, festiuus: cõtra Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota Scythicû quiddâ spirat, simplex, incondita, aspera, sædula, seria, fortis. Quin etiam dictionis discrimē, quasiq; diuersum filum à Luciano de industria affectatum, pro nostra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualècunq; clientuli tui strenulâ amplissime Præsul, felicibus auspicijs accipe. Et Erasmi sicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge. Vale Londini, Calendis Ianuarijs, M. D. VI.

Toxaris

49
TOXARIS SIVE A

MICITIA, DIALOGVS LVCIANI DES. ERASMO
Roterodamo interprete.

Interlocutores, MNESIPPVS GRAECVS, TOXARIS
SCYTHA. MNESIPPVS.

VID AIS Toxaris: Sacrificatis Oresti ac Pyladi uos
Scythæ, deosq; esse illos creditis? TOXARIS. Sacrifi-
camus Mnesippe, sacrificamus inquam: haud tamen
deos esse arbitrati, sed uiros bonos. MNES. An ue-
ro mos apud uos, etiam bonis uiris posteaq; uita de-
functi sint, perinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non
istuc modo: uerum eisdem festis diebus ac celebribus cōuentibus ho-
noramus. MNES. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neque enim
quo beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis faci-
tis, quum iam sint mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis, si & eos qui
mortui sunt, propitios haberemus: q̄q; nō ob id tātum hæc facimus:
quin magis existimamus nos rem uehementer conducibile & his, qui
in uita sunt, esse facturos, si præstantium uirorum memoriam celebre
mus: honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac
ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum similes euade
recupiant. MNES. Ista quidem recte iudicatis: at Pyladem atq; Orestē
quo nomine potissimum suspexistis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo
quū hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaq;
naufragio eiectione ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent compre-
hensi, abductiq;, ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios: neq; nō
oppressis excubijs, & regē trucidarunt: & assumpta sacerdote, quin ipsa
quoq; Diana sublata, nauigio sese proripuerunt, irrita publica Scythia-
rum lege. Quod si ob istiusmodi facta honorē habetis uiris: facile asse-
cuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die
usq; ad prisca illa respicite: num uobis expedierit multos in Scythiam
Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox fu-
turū uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reli-
qui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exilium ablegatis: pos-
tea, opinor, deorum omnium uice uiros, qui illos eiectione uenerant, di-
uinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanq; dijs sacrifica-
bitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis,
sed aliud quippiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia
e quū

quum olim non esse deos iudicaueritis: nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis: Et qui tum parum aberant ut uictimæ fierent: ijs nunc uictimas offertis: Enim uero ridicula uideantur ista: & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidè Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentem ausum audere: ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent: Græcis ad id usq; temporis intactum: nisi solis ijs, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitū: nihil expauescatis: neq; fabulas, quæ de illo feruntur, neq; appellationē ueriti, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quod feræ undiq; gentes accolerent. Deinde quum iam capti essent, usq; adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam cōtumeliā ulti, & Diana sublata ab nauigassent. Quid? an nō admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quancq; non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atq; iam dices: quidnam præter ista suspiciendum patrarint, atq; diuinum? Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, nō paucos profecto diuiniore istis ostēdero negotiatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui non in pontum, neq; ad Mæotidē usq;, aut Bosphorum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permeriuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur, quos scilicet ad eandem rationē prodij habeto, idq; etiam si complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperiēs. TOXA. Audi nunc, o uir admirande, cōsideraq; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Siquidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrū quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusq; omnis honos. Porro quod hospites erant, nō Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur, neque enim perpēdimus cuiates sint uiri honesti ac probi, neq; inuidemus, si cum amici nō fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirātes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis uisi sunt amici inter sese longe optimi extitisse, atq; alijs exemplo fuisse, quasiq; legem statuuisse, quæ ad modum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulq; promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitia laude primas tenerent, colerentur. Itaq; quæcunq; alter cū altero,

altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna
 aëra reposuerunt in templo Orestis, ac leges statuerunt, ut ea colum-
 na prima esset institutio disciplinæq; liberis suis, si meminissent, quæ in
 illa essent adscripta. Itaq; penè patris quisq; sui nomen citius obliuiscere-
 retur, q̄ res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu tē-
 pli eadem quæcūq; in columna notantur, prisorum picturis adumbra-
 ta uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta
 inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam a-
 donatus, iamq; Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero parie-
 te idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, mul-
 tosq; ex Scythiis alios. Postremo soluētes, abducta Iphigenia ac dea.
 Porro Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gu-
 bernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij qui-
 dem ex eis sauci, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solū
 recipiunt, ubi uel maxime liceat perspicere, quantam alter in alterum
 beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythiis. Fecit enim pictor
 utrūq; de hostibus in semet uentibus securum, propellentem autē eos
 qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro ni-
 hilōq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius
 corpore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tam
 illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, si-
 dem, humanitatem, ueritatem, deniq; constantiam alterius in alterum
 amoris. hæc haud quæq; humana putauimus esse, uerum animi cuius-
 dam præstantioris, q̄ pro more uulgarium istorum mortalium, qui
 do nec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo par-
 ticipes fiant rerum lætarum, quod si uel paululum eis uenti reflare cœ-
 perint, aufugiunt, solos in periculis deserentes. Enim uero ut & illud no-
 ueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scythæ
 magis gloriatur, q̄ in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acer-
 bis, quemadmodum neq; probum apud nos maius ullum, q̄ amicitia
 desertorem uideri. His ob res Orestem ac Pyladē ueneramur, q̄
 præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcel-
 lētes, id quod nos omnium maxime admiramur. Appellationē quoq;
 ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem
 nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat, dij amicitia præsides.
 MNES. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bel-
 licisq; in rebus cæteris antecelluerunt, uerum uidentur & ad orandum
 persuadendumq; omnium aptissimi, unde mihi quum dudum secus
 uideretur, nunc eidē merito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyla-
 dem in deorum numerū retuleritis. Verū illud me fugerat uir optime,

quod pictor quoque bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quae sunt in Orestis templo, picturas, pugnamque uirorum, alterique pro altero suscepta uulnera. Tamen si non putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondam apud Scythas, magis autem quod barbari essent, atque agrestes, similitate quidem, ira, rabieque perpetuo committi amicitiam uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos, idcirco coniciens, quum ex alijs quae de illis audimus: tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorant. ΤΟΧΑ. An nos Graecis quum alijs in rebus, tum in his quae ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisque pijs simus, in praesentiarum haudquaquam contenderim. Quod autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Graecis, quodque amicitiae ratio maior apud nos, quam apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Graecorum, ne tibi molestum sit audire, si quae perspexi, dixero, multum iam temporis apud uos uersatus, uos enim mihi uideamini praedarius caeteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaque illius, adeo non solum pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit praedicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes a sermonibus, nescio quomodo, e medio negotio aufugitis. Caeterum quum Tragœdi in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis representant, plerique laudatis atque applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis illachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis praestare audent. Quin si quando forte accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque in somnia, procul auolantes euanescent uobis multae illae tragœdiae, uosque similes relinquunt inanibus istis, ac mutis personis, quae diducto rictu, atque immane hiantes, ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in praestanda ea praecedimus. Quare si uidetur, ita in praesentiarum agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis, compluribus ac grauibus adductis testibus, nempe Poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiique, neque non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusque cõtexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atque eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Graecanicas. Et in his uter superarit, melioraque produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumque certamen decertarit, adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scytas uicto poena) quam in amicitia quopiam inferior iudicari, praesertim Graeco, ipse

co, ipse Scytha quū sim. **MNES**. Quantū est haud mediocris negocij, cū uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine cōgredi, tum admodū instructo missilibus ac penentralibus narrationibus, haud tamen usque adeo ignauiter, tam cito uniuersam deferens Græciam, tibi cessero. Et enim uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantū fuisse declarāt tum fabulæ, tum uetustæ uestræ picturæ, quas pauloante scite admodum repræsentabas, Græcos omnes tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed linguam execari cōueniat. Sed utrū spectare nos oportet, numerum ne eorū, quæ amice q̄s gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur? **TOXA**. Nequaquē, imò non multitudine uis horū spectetur, uerū si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstātiora, magisq̄ penetrantia, tum nimirum etiā si numero paria sint oportuniōra, magisq̄ letalia mihi faciēt uulnera: Ac penè memet ad ictus accōmodabo. **MNES**. Probe loqueris. Statuamus igitur quot erūt satis. **TOXA**. Mihi quidem satis fore uidetur, si uterq̄ quinq̄ narret exēpla. **MNES**. Itidē mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirum non nisi uera dicturū, alioqui fingere eiusmodi, non admodum fuerit difficile, palām aut̄ refelli nō queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidē. **TOXA**. Iurabimus, si quid etiā iureiurādo opus esse censes. **MNES**. At quis tibi è dijs nostratibus, num satisfaciat Iupiter Philius? **TOXA**. Et maxime. Ego quoq̄ tibi nostratem iurabo, meapte in lingua. **MNES**. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæcunq̄ dicturus sum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime perceperim, narraturū, nihil ex me ipso cōminiscentē, alleuante m̄q̄. Ac primo quidē loco, Agathoclis Diniæq̄ amicitia referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nā Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridē uixit, uir in amicitia quidē præcipuus, ita ut re declarauit: ceterū reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præstātior, neq̄ genere, neq̄ ceteris item opibus. Huic cū Diniā Ephesio, Lyssonis filio, amicitia à puero intercesserat. Porro Diniā supra modū ditatus est, & quæadmodū solēt ij, qui nuper opes naçti sunt, cōplures & alios secū habebat, satis quidē idoneos illos, & ad cōpotandū, & ad uoluptariam consuetudinē, ab amicitia uero longe alienissimos. Atq̄ inter hos interim habebatur Agathocles, conuiebatq̄ & cōpotabat illis, nō admodū approbās eam uiuendi rationē. Diniā aut̄ nihilo hūc potiorem habebat, q̄ ceteros adultores. Tandem etiam offendere cœpit, crebrius obiurgās, molestusq̄ uidebatur, quippe quia dmoneret eū maiorū, præciperetq̄ ut seruaret, quæ multo

labore parva, pater illi reliquisset, adeo ut ob hæc ne ad **comestationes** quidē illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comestaretur, celare cupiens Agathodem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est, quod adamaret à Charidæa Demonactis uxore, uiri illustris, atq; inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulæ à muliere ad illū uētibat, & ferta semimarcida, & mala quædā admorsa, deniq; quicquid ad hæc lenæ machinantur in adolescentes, quo paulatim illis amorem artibus quibusdam inserant, primumq; hac incendunt opinione, quod sese credant amari. Nam plurimum illicit & hoc, præsertim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudētes in casses inciderint. Erat autē Charidæa urbana quidem & elegans muliercula, at supra modum meretricia, semperq; illius, quicumq; forte adijisset, etiam si quis admodum leuiter concupiuisset, quin si uel aspexisset duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recusaret Charidæa, admirabilis autem alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quum adhuc esset, totum subigere: at quū iam teneretur, incitare, ac magis magisque accendere, nūc ira, nūc blandimentis: ac mox fastidio: deinde iniecta suspicione, quasi ad alium sese deflexura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & absoluta, artibusq; omnigenis in amātes instructa. Hæc igitur tum Diniæ aduatores accersuerant in adolescentulum: multaq; ad simulabant, quo eum in amorem Charidææ impellerent. Illa porro quæ complureis iam adolescentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atq; inexpugnabile malum: ubi nacta manibus est simplicem, & huiusmodi artium imperitum adolescentulū: haud quæq; amittebat ex unguibus: sed undiq; oppugnans, tētansq;. Vbi iam omnium esset compositum ipsa dum captat, capta perijt: tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit causa. Nam primum quidem statim literulas illas ad illum dat: ac subinde missitat ancillulam, quæ renūciaret ut fleret, ut uigilaret: postremo ut misera præ amore suffocatura esset sese. Donec iā beatus ille persuasus, sibi formosus esse uideretur: atq; Ephesiorū uxoribus præter cæteros adamabilis. Ac tandem in congressum adductus est multis præcibus exoratus. Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperet à muliere formosa: ad uoluptatem congressi docta: & in loco flere: & inter loquēdū miserabiliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere sic ut maxime placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam usa est. At ubi sensit excruciarī, iamq; amore illaqueatum, ac subiugum esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo
miserum

miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficacius ad magis ac magis inflammandum stultum amantem). Neque postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari sese: qui iam amorem pensisset. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neque durare quibat: quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adultoresque ad sese accersebat: ac Chariclæe nomē inuocabat: imaginemque illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in solum abiiciens sese iactabatur: planèque res extremæ demētiae speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri: non pro malorum aut corollarum precio: sed solidæ domus, agrī, famulæ, uestes florulæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atque exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset: eo relicto, alium quempiam adolescentulum Cretensem, bene nūmatum uenata est, atque ad illum desciiuit. Iam uidelicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaque Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab assentatoribus (nam isti quoque ad Cretensem amatorem iam desciiuerant) abiit ad Agathodem: iam pridem non inscium, quæ illi res misere haberent. Ac pudescens quidē initio, tamen exposuit omnia, amorem, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, non uicturum sese, nisi cum Chariclæa cōsuetudinem haberet. Ille uerò intempestiuum esse ratus id tēporis exprobrare Dinia, quapropter ex amicis unum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposisset: diuēdita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, preciū illi attulit talenta tria. Quæ simulatque recepisset Dinias, haud clam erat Chariclæe: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literulæ, & expositulatio, quæ iam diu sese non adisset, concurrerunt item adultores applaudentes, ut uiderunt Dinia adhuc esse quod daret: cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetque primo ferè somno, essetque intus Demonax Chariclæe maritus: siue quod aliqui penserant: siue de cōposito: proditioneque uxoris (nam utrūque fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atrium iubet ocludere, & Diniam comprehendere: ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in mœchum educēs. Ille porrò reputans quibus in malis esset: uectè quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam, atque hanc quidem non ictu uno, uerum etiam & uectè sæpius, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati: quum in hos quoque ferro insiliret, ipsi quidem aufugerunt. Dinias autem clam sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram usque apud Agathodem diuersabatur, pariterque

& quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderāt, (iam enim res erat diuulgata) comprehēsumq; Diniam, nec hunc iam inficiantē homicidiū, abducunt ad præfectū, qui per id tēpus Asiam moderabatur. Hic eū ad Persarum regem remittit, nec ita multo post relegatus est Diniās in Giaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cū reliquis in rebus nunq; abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unā est in iudicium comitatus, neq; usq; defuit officio. Porro ubi iam in exiliū profectus est Diniās, ne tū quidē desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Giaro, simulq; cum illo exulē agebat. At quum iam rerum necessariorum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unā cum alijs urinabat, quodq; hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissime inseruiuit, & ubi uita defunctus est, noluit unq; in patriam reuerti, uerū inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio an anni quinque præterierint, quod Agathodes in Giaro mortem obiit. TOXA. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathodem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iā & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauderus Megarensis, adiurans profecto se testem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collecticios quosdam homines uehementem, in his fuisse Euthydicum, unāq; cum hoc Damonem Chalcidensem, eiusdem amicum. At nati quidem eos æqualeis fuisse, uerum Euthydicum ualentē, robustumq;. Damonem contra, suppallidū atq; ualudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmissso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immaneis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antemna: præterea & funes quosdā trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis mediū, Damonē, qui in tanta iactatione nauisearet, uomuisse in mare propendentē. Deinde, ut cōiunctio naue uehementius in eam partem, in quā ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu: excidisse eum pronō

prono capite in pelagus, neq; nudum tamen uidelicet, ut misero uel nate commode liceret. Mox itaq; succlamasse quū prafocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porrò Euthidicum simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tum erat) abieciſſe semet in mare: arreptòq; Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) unà iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorū calamitatem, uerū nequifſe, quod uento præualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proieciſſe, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi narent, si quem forte ex eis nanciſcerentur, postremo scansoria quoq; tabulata, quæ quidem erant neutiq; exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisq; ædere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usq; adeo sæuiens, q̄ comunicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorē aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; efferueſcentē, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam prafocari incipientem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico, hunc autem incōtanter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; sollicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quod haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthidicum, retulerim. **T O X A R I S.** Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. **M N E S.** Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nā Simylus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientē, simulq; nantes, quatenus per noctē dabatur aspicere. Porrò quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iā sub auroram annasse, cōscensiq; illis commode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiq; mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iā tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat, Lego Aretæo quidem matrem meam alendam, atq; in senecta fouendā, Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs.

ptijs. Si quid autē interim acciderit alterutri, huius quoq; partem (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamēto, ij qui tenuitatē quidem Eudamidæ nouerāt : at amicitiam, quæ illi cū his uiris intercesserat, ignorabant, rē pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certe aderat, qui non cum risu discederet, quod eiusmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atq; ita aiebant. Si quidem persoluent Eudamidæ, superstitēs etiam ipsi hæreditatem tradēt mortuo. At hæredes, quibus ista erāt legata, ut audierunt, uenerūt illico, agnoscētes ratāq; faciētes ea, quæ erāt testamento mādāta. Itaq; Charixenus quinque duntaxat dies superstitēs, diē obiit. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam nō ita pridem elocauit, ex quinque talētis quæ possidebat, duobus in propriæ filię dotē, duobus in amici filiam erogatis : Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, numnam leue amicitię argumentum exhibuisse, ad ita huiusmodi hæreditate, neq; deserto amici sui testamento : an hunc quoq; in perfectis idoneisq; calculis ponim⁹, ut sit unus è quinque ? TOXARIS. Et iste quidem egregius, quāq; equidem Eudamidam multo magis ob fidutiā admiratus sum, qua fuit erga amicos : declarauit enim, quod & ipse eadem fuisset factur⁹ erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo : Zenothemim Charmolēum, Massilia oriundū. Commōstrabatur autē mihi in Italia, patriæ nomine legatum agentī, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor in rheda iter faciēti, quū alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quū demirarer, si decorus ille quū esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam, is qui mihi eum commōstrabat, causam exponit, quare in id matrimoniarum incidisset : nouerat enim comperte omnia, nam ipse quoq; Massiliensis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse iisdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex cōdemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeffendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanq; qui sententiā iniquam pronunciaisset. Ad hunc autē modū, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corrupte iudicet. Grauius itaq; ferebat Menecrates : primū, quod esset condemnatus, deinde, quod è diuite pauper, postremo, qd' ex nobili repēte factus esset infamis, ac reiectitius. At præter cætera eū ipsa discrucia bat filia iā nubilis, utpote annos nata decē & octo,

& octo, quā ne cū omni quidē patris substantia, quā ante condēnatio-
 nē possederat, dignatus fuisset quisq̄ ingenuus ac paup̄ facile accipere,
 quā tā infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebat, idq̄ circa lunā
 crescētem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, ani-
 mo es Menecrates, Neq̄ enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignū
 aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atq̄ hæc eloquutus, statim ap-
 prehēsa illius dextra, deduxit domum. Ibiq̄ opes, quæ illi multæ erāt,
 partitus est cum illo, ac cœna parari iussa, conuiuio accepit amicos, &
 in his Menecratem, ueluti iam è necessarijs cuipiā persuasisset, ut puel-
 lam in matrimonium acciperet. Posteaq̄ autem conuiuium peregerāt,
 libassentq̄ dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens, accipe, inquit,
 Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie du-
 cturus sum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim ac-
 cepi, talenta quinq̄ & uiginti. Illo uero respondente, absit ne feceris, ò
 Zenothemis, neue ipse usq̄ adeo insaniam, ut te neglectū, qui & iuue-
 nises, & formosus, cōspiciā cū deformi puella, ac debilitata coniugatū.
 Hæc, inquā, illo loquēte, hic spōsam adiūctam tollēs, abduxit in thala-
 mū: ac paulo post prodiit, ea deuirginata, atq̄ ex eo tēpore cū illa uiuit,
 supra modū diliegns, & quēadmodū uides, circumferens eā. Et nō solū
 nō pudet matrimonij, uerum etiā perindē atq̄ gloriās de eo, sic ostētat,
 p̄pterea q̄ negligit corporis formā ac fœditatē, ad hæc opes & famā,
 tantū amici rationem habet Menecratis, neq̄ arbitratur eū sexcentum
 uirum sententia deteriore esse factum, quantum ad necessitudinem.
 Quanq̄ pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Pu-
 ellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque
 diu est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis
 coronatum, ac pullis amictum, quo plus miserationis auo conciliaret.
 At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaq̄ curia com-
 mota super illo, remisit multam Menecrati, atq̄ ille iam rei, famæq̄
 restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat
 Massiliensis Zenothemim amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti
 uides, neq̄ qualia passim Scythæ factitant, qui concubinas formosis-
 simas summa cura deligere dicuntur. Restat nobis quintus. Neq̄ uero
 mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Suniensi præ-
 terito. Nauigarat in Aegyptū Demetrius, unā cū Antiphilo Alope-
 censi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atq̄ ephebus
 ephebo conuixerat, pariterq̄ fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam di-
 sciplinā sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uero meden-
 di scientiam exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in Ae-
 gyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonisque. Nam audi-
 uerat

uerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere: Memnonem autem uocem ædere, exoriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere atq; æstu defessus esset. Huic autē interea calamitas incidit, quæ singularem quempiam amicū postularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus: in ita societate cum sacri legis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: sublatoq; deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neq; non cynocephalis argenteis, atq; id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt: destrikti in rota, deportatiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito cõditas. Syrus itaq; illico uinctus: unaq; herus huius Antiphilus: atq; is quidem interea dum præceptorē audit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant hætenus amici, auersabantur hominē tanq; qui templum Anubis sacrilegio compilaasset: seseq; impiari credebāt, si cum illo bibissent, aut edissent. Porro duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuulsantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat miser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim omnium, quantum in carcere erat, fontium scelestissimus, Porro præfectus carceris Aegyptius, homo superstitiosus, ratus sese gratum facere deo, atq; illius ulcisci uices, grauis Antiphilo imminebat. Quod si quando defenderet, affirmans se nihil eiusmodi patrasse: impudens habebatur: atq; hoc nomine multo etiā magis erat inuisus. Subægrotabat itaq; iā, malēq; habebat: nec mirū: quippe qui humi cubaret, idēq; etiā noctu: neq; crura sineretur protendere, ligno inclusa: nam per diem catasta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis esse. Ad hæc insuper domesticij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq; angustum prementibus: adeo ut uix respirarent: tum ferri stridor, ac somnus exiguus. Hæc omnia molesta erant, atque intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum insueto, minimēq; ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere posset: reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sciens eorum quæ acciderant. Ut autem cognouerat quo in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenisset: tum quidem admissus non est: propterea quod uespera iam esset: & carceris custos iam dudum oclusis foribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At mane quū esset ingressus: multis uidelicet precibus admissus: accedens multo tēpore quærebat Antiphilum

philum: quippe malorum multitudine sic immutatum, ut agnoscere non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquenq; contemplabatur: eorum more, qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Demetris filium: ne longo quidem tempore potuisset agnoscere quisnam esset, usq; adeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam respondisset, atque ad eum illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidam atque impexam, ostendit sese quis esset. Hic ambo collapsi sunt: oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verum aliquanto post, posteaq; & ipse sibi redditus: & Antiphilum recipiens Demetrius, de singulis esset illum diligenter percontatus: bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atque detritis, quibus erat operatus panniculis. Atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inseruiensq;. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usque diem, oneribus gestandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curam affatim suppeditabat. Atque interdum quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occupasset: pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisq; frondibus, acquiescebat. Et in hunc quidem modum aliquamdiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atq; ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam: idq; ut putabatur ueneno, & custodia exactissime obseruata: neq; deinde quisq; admissus in domiciliu uinculis liber. Quas ob res dubius atque anxius: quum alia uia non pateret, qua liceret amico adesse: adito præfecti collega, seipsum defert, tanq; in irruptione templi Anubis communem operam addidisset. Id simulatq; confessus est: abductus est illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proxime Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum sua ipsius incommoda negligeret, cum & ipse interim ægrotaret: illud autem curæ haberet, quo pacto fieri posset, ut ille & quamplurimum dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita comode tolerabant, comunicatis inter ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddam accidit, quod finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quispiam, haud scio unde nactus limam: adiuctis coniuratis captiuorum plerisque, catenam insecuit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitq; omnes. Qui quidem facile trucidatis, quippe paucis custodi-

bus, cōglobati profiliere. Atq; hi quidem illico quò quisq; poterat, dissi-
 sipati: postea pleriq; sunt comprehensi. Porrò Demetrius & Antiphi-
 lus inibi remanserunt: Syro quoq; retento, qui iam aufugere parabat.
 Ut autē diluxisset: Aegypti præsēs, cognito quod acciderat, emisit qui-
 dem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erant cum Deme-
 trio, soluit à uinculis collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haud
 quā sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autē Demetrius,
 sibiq; non mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro ma-
 leficis habitū, uiderentur uel cōmiseratione, uel ob id laudis, quod non
 aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exactius
 excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos, collaudatos illos, De-
 metriū autem seorsum quoq; admiratus, liberos esse iussit, consolans
 super pœna quam tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quinetiam
 ambos munere profecutus est: idq; de suo: Antiphilum drachmarum
 decem milibus, bis tanto Demetriū. Ac Antiphilus etiam nunc qui-
 dem in Aegypto est. Demetrius autē sua quoq; uiginti milia relinquēs
 amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc lo-
 quutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendū uideri, quod tum ab eo
 discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia, quoad is pseueraret esse,
 qui erat: uidelicet qui possit paucis esse contentus, neq; illū amplius ege-
 re amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxa-
 ris amici græci. Quod nī initio notasses nos, tantq; qui uerbis nos iacta-
 remus: idem profecto relaturus eram tibi cōplures orationes, atq; eas
 egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quū interim pro seipso
 nihil responderet: pro Antiphilo uero lachrymas funderet, atq; etiam
 supplex esset: totāq; causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus,
 ambos eos liberos fecit. Hoc igitur paucos è plurimis, quos mihi pri-
 mum memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos.
 Quod reliquum est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes tra-
 do. Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas, sed longe præstan-
 tiores, tibi ipsi curæ fuerit: siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præci-
 datur. Verum oportet strenuū præstare uirum. Etenim res quedam
 uehementer ridicula tibi contigerit, si cum Orestem ac Pyladem ad-
 modum sophistice laudaris: pro Scythia dicens, orator ignauus appa-
 reas. ΤΟΧΑ. Recte tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum
 etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua excec-
 tur, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidem quemad-
 modū tu, uerbis phalerans atq; exornās (neq; enim is Scytharū mos)
 præsertim quū res ipsæ longe magis loquātur, quā uerba. Nihil autem
 eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi tu cōmemorando laudibus
 extulisti

extulisti, puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem, aut si quis amici filiæ nubenti pecuniolam donauerit, duo talenta, ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendū. Admodum enim leuia ista: neq; quicquàm inest in his, uel magni negotij, uel uirile quod sit. Cæterum ego tibi referam multas cædes, bellaq; & mortes, amicorū causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum Scythicis conferantur. Neque tamē isthuc sine causa facitis. Sed merito parua ista miramini: propterea quod non sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitiae, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodum nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit, ad hoc ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi forte concurrimus, pro pascuis prædāq; pugnamus. Hic potissimum opus est bonis amicis, eoq; quàm firmissime constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi cōmemorare, quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quæadmodum uos: neq; si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quempiam uirum conspexerimus, quicq; præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, & quod uos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias cæteris repulsis, deletus est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandum, quod sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simul atq; incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, nō est quicq; quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi fœdera, ad summū tres. Nam qui multis sit amicus: is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores: arbitramurq; iam nō perinde firmā illius amicitia fore, posteaq; est in plures partes dissecta. Exordiar autē ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cū Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventum & Acinacem, quicquàm mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MNESIP. Equidē tuum iusiurādum haud magnopere desiderabam: proinde recte facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An nō tibi uidetur esse dij, Vetus & Acinacis? Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum &

Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tanq̄ qui uitæ sit causa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. **MNESIP.** Atqui si ista idonea causa est: profecto multos alios quoq̄ deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq̄ his cõsimilia. Quãdoquidem uarius est iste deus interitus, atq̄ innũerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. **TOXA.** Vide quã cõtentionse nũc, quãmq̄ litigiose isthuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq̄ ac disturbas orationem meam. At ipse loquẽte te, silentiũ agebã. **MNES.** Age, non sum isthuc posthac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. **TOXA.** Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionẽ nostrã Sauromatæ, cum equitum decem milibus: peditum autẽ ter tantũ aduenisse ferebatur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, neque expectantes illorum insultũ, omnes quidẽ cedere cogũt, complures autem repugnantes occidunt, nõnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorẽ fluminis ripam, ubi nobis dimidiũ copiarum, & pars curruũ erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utrãq̄ Tanaidis ripam. Protinus itaq̄ & prædas abigebant, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atque ijs plerisq̄ cum uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq̄ nostras cõstuprabant. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amizoca quũ duceretur (erat enim captus) nominatim inelamauit amicũ, misere uinctus, simulq̄ calicis & sanguinis cõmonefecit. Quod simulatq̄ exaudierat Dandamis, nihil etiã contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illũ: iam confixuri, nisi succlamasset: **Zirim.** Hoc uerbi si quis sonuerit: postea nõ interimũt, sed recipiunt, tanq̄ dedentem sese precio redimendũ. Moxq̄ ad illorum ducem adductus, reposcebat amicum: ille redemptionis precium postulabat. Neq̄ enim prius dimissurum sese, nisi maximũ pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quod siquid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ista uis: me ipsum huius in locum recipe, & abutere ad quodcumq̄ tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quum temet dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq̄ hic protinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent execti: iãq̄

precium

precium perfolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est
 innitens illi: unâq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factum ani-
 mum reddebat Scythis omnibus, neque iam uictos esse rebantur sese,
 quum uiderent, quod apud nos esset bonorum maximum, id nōdum
 esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentem, & in
 amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem in-
 cutiebat: reputātibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pu-
 gnaturi: tamen si tum quidē ex improuiso superassent: proinde sub no-
 ctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisque curribus, fuga sese
 subdixerunt. Porrò Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico
 cæco Dandamide, sed ipsus semet exoculauit. Atque ita sedent ambo,
 omniq; honore à populo Scytharū publicitus alūtur. Quid tale Mne-
 sippe uos referre possitis: Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem
 alios ad istos quinque adiungere: etiam citra iusiurandum, si ita uis, ut &
 multa liceat affingere: At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quē
 talem narrasses, non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phale-
 ras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicarit Danda-
 mis: & quomodo sit exæcatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, &
 quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, benèque omi-
 nantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures sole-
 tis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belit-
 tam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone,
 Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu, iamq;
 leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniet, et
 defiliens & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq;, in sese prouocās,
 auertensq;, atque inter dentes digitos inferens, conatus quoad licuit,
 Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo,
 ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circūplexus occidit. At
 ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit.
 Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duo-
 bus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione
 leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchatae,
 & Arfacomæ amicitiam. Hic enim Arfacomas deperibat Mazæam Leu-
 canoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungere-
 tur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id tēpo-
 ris tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio
 igitur quum Mazæam uidisset proceram atq; decoram uirginem, amo-
 re captus est, grauiterq; discruciabatur. Iam itaq; quæ de tributis age-
 bantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat,
 mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conui-

uio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusq; rebus frati, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atq; id tēporis forte fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates, Lazorum princeps, & Adyrmachus, Machlyinæ dux, aliq; cū his permulti. Oportet autem unumquēq; procum, posteaq; exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumq; accumbere: Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinū in mensam effūdere, atq; ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hūc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes cōmemorantes: tandem Arfacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi Rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirāte (sciebat enim rex pauperem Arfacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorū Arfacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imò nec plaustrā, inquit, possideo, nec armēta: uerum sunt mihi duo amici, honesti, probiq;, quales alijs Scytharum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est, contemptūque habitus, uisusq; temulētus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porrò Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quemadmodum reiectus esset à Rege, risuq; habitus in conuiuio, quū pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atque Macenta, uestramque beneuolētiam longe præstare, multoq; firmiorem esse Bosporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq;: & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandam sponsam, quod aureas phialas se diceret habere decem: præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium bouinq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinē operosa pocula, & currus grauis. Proinde, ô amici, dupliciter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominū illata, nō mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquēq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quemadmodū cœpimus quum coniūgeremur: nimirū ut unus homo simus, ijsdē dolētes, ijsdemq; gaudentes. Imò, inquit, Lonchates, unusquibet è nobis totus iniuria afficietur, tū quū in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium suscipiamus.

Atq;

Atq; ego quidem recipio Arfacomæ me caput apportaturū Leucano-
 ris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At
 tu Arfacoma, inter hæc (nam his peractis uerisimile est exercitu ac bel-
 lo fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; alia
 rum rerum uim, quantam potes maximam. Facillime autem plurimos
 adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod nobis non pauci
 sunt familiares: Maxime uero si defederis in tergore bouis. Hæc ubi
 placuissent, hic quidem quantum potuit, rectà profectus est in Bosporū,
 puta Lonchates: alter, id est, Macètes ad Machlyenses, eques uterq;
 At Arfacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familia-
 bus uim hominum armauit. Demum & in tergore bouis defedit. Con-
 suetudo autem de sedēdo in tergore bubalo huiusmodi est apud nos.
 Vbi quis ab alio læsus est, cupitq; ulcisci, neq; par esse pugnae uidetur:
 tum boue immolato, carnes frustulatim concisas, igni torret. De hinc
 ipse porrecto humi corio, sedet in eo: in tergum reductis manibus, mo-
 re eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximū
 est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, adeuntibus do-
 mesticis: præterea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit, ac dextro
 pede tergum bouis calcās, pro facultate pollicetur: hic quidem equites
 præbiturum se quinq; suo pte cibo, suoq; stipendio: ille decem, alius plu-
 res, alius armatos pedites quot possit, atq; qui pauperrimus, se ipsum
 duntaxat. Colligitur itaque in tergo bouis, ingens nonnunq; multitu-
 do. Et huiusmodi quidem exercitus, & certissima fide cohæret, & hosti-
 bus expugnatu difficillimus est: non aliter, quàm si iureiurādo esset ad-
 actus. Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arfacomas igi-
 tur his in rebus procurandis satagebat: coieruntq; illi equites quidem
 circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiscue, uicies mille:
 At Lonchates ubi ignotus peruenit in Bosporum. Regem adit, tractā-
 tem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem sese publico Scy-
 tharū nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere ius-
 sisset: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præsentiarum denūciant Scy-
 thæ: ne uestri pastores in planiciē usque transgrediantur, sed intra Tra-
 chonem pascāt. Cæterum latrones de quibus ex postulatis quod regio-
 nem uestram incurserunt: negant eos publico consilio emitti, sed priuatim
 sui quenque lucri causa prædari. Quod si quis illorum deprehendatur:
 tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denūciāt. At
 ego tibi indico, grauem in uos insultum futurum ab Arfacoma Ma-
 riantæ filio, qui nuper legatū egit apud te, idque (opinor) quū filiā tuā
 postularit, non assequutus sit abs te: ob id indignatur, sedetque in ter-
 gore taurino septimum iam diem, contractusque illi est exercitus

haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodq; Arfacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atq; in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arfacomas, grauiterq; fert, quod sibi praeferar à natu maioribus, & quod in omnibus illo uidear esse praestantior. Quod si mihi sponderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob causam iratus esset Arfacomas: nimirum ob nuptias, tum & aliàs quoq; metuerit semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te praestitutum pacta, neque inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in caelum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic, ne quis spectantium conijciat, qua gratia iuramus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, oclusis foribus iusiurandum aedamus, ubi nullus exaudiat. Nam siquid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem abistite quam longissime. Neq; quisq; ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaq; igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul absterunt, uibrato gladio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput defectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicens adfuturum, tanq; ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atque ita reuersus eò, ubi equum uinctum reliquerat, consensu illo, redequitauit in Scythiam. Porro nemo est eum insequutus: quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi rescissent, factiose de regno decertantibus. Haec itaque gessit Lonchates praestititq; promissum allato Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus certior super his, quae in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusque illis nuntium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit, te Adyrmache, generum cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porro non solum Alanus sum, uerum etiam sponsae tuae cognatus maternus: siquidem nostra è gente Masteram Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Masterae fratribus, qui sunt in Alania: denunciantibus ut quam potes ocysime, te recipias in Bosporum, neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tamen frater nothus est Leucanoris, tamè Scytharum partibus semper fauit

fauit, cum Alanis similtates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu. eademq; lingua cum Alanis. Cōmune enim horū utrūq; Alanis cū Scythis, nisi quod nō magnopere comati sunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat affimilis, uidelicet de tonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatum, quàm Scytham. Itaq; his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq; Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, ô Adyrmache. ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spōsam adducere. Isthuc equidē, inquit Adyrmachus, longe malim, quādoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unā proficiscaris in Bosporum: unum duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atque ita factum est, & hic quidem iter ingressus est. Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiā dū erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubisset, impositam equo (nam id curarat, ut alius quidem eques sese cōsequeretur) tum insiliens & ipse, nequaquàm deinceps ad Maxotim iter faciebat, sed deflectēs ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitræorum montibus. quum uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam usque p̄ mensus est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper altans, exanimatus est. Porrò Macentes Arfacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoque id, quod sum pollicitus. At illo ad insperatum spectaculum stupefacto, gratiasque agente: Desine, inquit, Macentes: ac noli me aliū à te ipso putare, nam mihi profecto gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat dextræ, quod uulneratæ sibi subministravit, atq; officiose curā egit ægro tantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus: si iam dudū cōmissi, & quatenus licet in unum conflati, magnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiose quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit, quum pars sit totius beneficio adiuti. Atque ad hunc quidem modū Arfacomæ gratias agenti, Macentes respondit. Cæterū Adyrmachus ubi sensit insidias, non perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus rerum potiebatur, accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuersatus: uerum in patriam reuersus, contractis ingentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiam, pauloq; post irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat secum ducens, tum Alanos & Sauromatas accersitos, utrinque uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atque Adyrmachus nonaginta milia confecerunt. Atque ex his tertia pars equites sagittarij, nos autem (nam & ipse ad hanc expeditionem con-

nem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum instructos centum) contractis haud multo minus triginta milibus, unà cum equitibus operiebamur insultum, ductore Arfacoma. Ut autem admouentes illos conspeximus, contra duximus agmen, præmissis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum: tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectum est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palàm uicta: uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenses, unde quæq; cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis, sic ut uehementer laboraretur à nostris, qui tenebantur obsessi. Et iam pleriq; arma proiecerant, quorum in numero forte erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios sese periculis obijciunt. Hic quidē adusto femore, puta Lonchates: Porrò Macentes securi sauciato capite, tum conto in humerū impacto. Quod simul atq; sensit Arfacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere cœpit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum ad uocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonā usq; dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensium, paulopost & Alanorum: Denique cū his Græci quoque. Atq; ita redintegrato prælio, nos superiores extitimus, diuq; sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq; amicitiam orarent. Bosphorani duplicatū tributū pensuros sese pollicebantur: Machlyenses ob fides daturus se cōfirmabāt. Alani ita eam inuasionē cōpensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscū multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, in primis autem Arfacomæ & Lonchata: pax inita, duob; illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Huiusmodi Mnesippe, audēt Scythæ amicorū causa facere. **MNESIP.** Tragica profus, ô Toxari, fabulisque similia. Et propicius sit Acinaces & Ventus, per quos iurasti: si quis ista non credat, non admodū reprehendendus esse uideatur. **TOXA.** At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiatur. Quanquàm non me deterrebis non habendo fidem, quo minus & alia his consimilia referā, quæ nouerim à Scythis esse gesta. **MNES.** Tātū ne lōgū facias, uir optime, neq; usq; adeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nūc sursum ac deorsum Scythiā, Machlyanāq; percurrēs: deinde

deinde in Bosporū discedens: postremo rediens prorsus abutare silentio meo. ΤΟΧΑ. Parendum tibi & hanc præscribēti legem, dicendūq; paucis, ne fatigeris unā nobiscum, audiēdo circūcursitans. Quū magis ausulta, quæ in meipsum amicus Sisinnes noīe præstiterit. Quin enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græcanicarum litè rarū, appuleram Amasirim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe disita in promontorio, obuīa ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autē Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res qualdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è nauī subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali, interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eū diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitē, ueriti ne pleriq; sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultū, ad hæc rapetia quædam, deniq; quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusq; ignauū quippiam, aut indignū esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnes cōsolabatur, obsecrans ne quid tale facerem, Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulandis è portu lignis, allata mercede uictum suppeditauit, mane autē obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodū aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uiritim lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij conditiones audisset, accedens ad me, Caue posthac, inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris. Siquidem tertio abhinc die diuitē te reddidero. Hæc ait, atq; interea ægre parato uictu, quū iā spectaculū esset institutū, spectabamus & ipsi, etenim assumptū me duxit in theatrū, tanq; ad iucundū aliquod, nouumq; spectaculū Græcorū. Ergo ubi cōsedissemus, spectabamus. Ac primo quidē feræ partim iaculis cōfixæ, atq; à canibus agitata, partim in homines quosdā uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut conijciebamus. Ut autem prodierūt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuvene quodā prægrandi, dixisset præco, Si quisq; uelit cū hoc singulari certamine cōgredi, prodeat in mediū, præmiū pugnæ accepturus drachmarū decem milia. Ibi p̄tinus assurrexit Sisinnes desiliēs, polliceturq; se dimicaturū, simulq; poscit arma. Tū acceptā mercedē, decē milia mihi deferens, in manū dat. Si uicero, inquit, Toxaris, unā pficiscemur, suppetetq; com-

meatus,

de integro delecto arbitro, alia amicorū paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidē amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quādo tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neq; pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet p̄ unica lingua, unaq; dextra, binas uterq; habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi nāq; quiddam est: cum duo tresq; copulantur amici, qualem Geryonē scriptores depingunt, senis manibus, ternisq; capitibus hominē. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui cōmuniter omnia gererent: ut dignum est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXAR. Probe dicis, atq; ita faciamus. MNESIP. Verum neq; sanguine opus est Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quod eadem amamus, id multo certius est calice illo quem bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi uidentur. TOXAR. Placent ista, iamq; amici atq; hospites simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in Scythiam perueneris. MNESIP. Nimirum ut sis sciens, nequaq; me pigeat uel longius etiam proficisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratione conijcio.

LUCIANI TOXARIS SEV AMICITIAE, DES.

Erasmio Roterodamo interprete, finis.

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMINO, D.

Renato episcopo Carnutensi, Erasmus

Roterodamus S. D.

Vim multis modis compertū haberem, ornatissime pater, q̄ cādide de meo ingeniolo, meisq; nugis tum sentias, tū prædices, uir alioqui naris emūctissimæ: iamq; ad Italicum iter accincto, per itineris comites nō liceret celsitudinem tuam interuifere: ut esset tamen interim quod te tui Erasmi commonefaceret, Luciani pseudomantem misi, sceleratissimum quidem illum, sed quo non alius sit utilior ad deprehendas coarguendasque quorundam istorum imposturas, qui hisce quoq; tēporibus uel magicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimu-

g latis